

Fylkesmannen i Hedmark

Miljøvern avdelingen
Postboks 4034, 2306 Hamar

Saksbehandler, innvalgstelefon
Steinar Østlie, 62 55 11 77

Vår dato	Vår referanse
09.02.2012	2011/9585
Arkiv nr.	Deres referanse
461.2	

Revisjonsrapport

2012.003.R.FMHE

Trysil kommune,
Postboks 200
2421 Trysil

Revisjon ved drift avløpsanlegg i Trysil kommune

Dato for revisjonen: 01.-02.02.2012
Rapportnummer: 2012.003.R.FMHE
Saksnr.: 2011/9585

Kontaktpersoner ved kontrollen:

Fra kommunen:
Kinga Adam (avd. ing, Vann og avløp)

Fra Fylkesmannen i Hedmark:
Steinar Østlie (revisjonsleder)

Resultater fra revisjonen

Denne rapporten omhandler avvik og anmerkninger som ble avdekket under revisjon ved drift avløpsanlegg i Trysil kommune 01.-02.02.2012:

Fylkesmannen avdekket 4 avvik ved revisjonen:

- Kommunens målprosesser (fastsettelse og evaluering av delmål) er mangelfulle
- Risikovurderinger for ytre miljø er ikke gjennomført
- Systematiske gjennomgang av internkontrollen (intern revisjon) er ikke gjennomført ved teknisk drift
- Internkontrollhåndbøkene (prosedyrene) ved teknisk drift er ikke oppdatert

Det er dessuten påpekt 4 anmerkninger, se rapporten side 6-7.

Trysil kommune må sende en skriftlig bekreftelse innen 01.10.2012 på at avvikene er rettet. Kommunen bes også gjøre en vurdering av anmerkningene. Oppfølgingen etter revisjonen er nærmere beskrevet på side 3.

Med hilsen

Jørn Georg Berg e.f.
miljøverndirektør

Steinar Østlie
overingeniør (revisjonsleder)

Dette dokumentet er elektronisk godkjent og sendes ut uten signatur.

1. Informasjon om kommunen

Organisasjonsnr (underenhet): 864 948 502	Eies av: Trysil kommune
Besøksadresse: Mosanden næringspark	Telefon: 62 45 77 00
Bransjenr. (NACE-kode): 84.110	E-post: postmottak@trysil.kommune

Kontrollert anlegg

Navn: Innbygda renseanlegg	Anleggsnr: 0428.0037.04
Kommune: Trysil	Anleggsaktivitet: Avløpsnett/-rens.
Fylke: Hedmark	Risikoklasse: 2
Tillatelse gitt: 09.01.2009	Tillatelse sist oppdatert: -

2. Revisjonens omfang

Formålet med revisjonen var å vurdere om det systematiske helse-, miljø- og sikkerhetsarbeidet fungerer tilfredsstillende. Fylkesmannen har blant annet undersøkt om:

- kommunens system for internkontroll er hensiktsmessig og dekkende
- aktiviteter utføres slik som beskrevet og uttalt
- kommunen når sine mål og driver sin virksomhet innenfor egne rammer og de rammene som myndighetene har satt

Revisjonen ble gjennomført ved

- å granske dokumenter
- å intervju sentralt plasserte personer i organisasjonen
- å verifisere (ved stikkprøvekontroll) at rutiner, prosedyrer og instruksjoner blir fulgt opp i praksis

Revisjonens tema:

- internkontroll
- risikovurdering og beredskap
- avløpsnett – drift, overløp og fornyelse
- renseanlegg
- vedlikehold
- utslippskontroll
- farlig avfall
- kjemikalier, lagring
- sikkerhetsdatablader

Denne rapporten omhandler avvik og anmerkninger som ble avdekket under revisjonen og gir ingen fullstendig tilstandsvurdering av kommunens miljøarbeid eller miljøstatus.

Definisjoner

Avvik: Manglende etterlevelse av krav fastsatt i eller i medhold av lov.

Anmerkning: Et forhold som tilsynsetatene mener er nødvendig å påpeke for å ivareta ytre miljø, men som ikke omfattes av definisjonen for avvik.

3. Oppfølging etter revisjonen

Trysil kommune plikter snarest å rette opp de avvikene som er beskrevet i denne rapporten. Kommunen bes også gjøre en vurdering av anmerkningene og aktuelle tiltak knyttet til disse. Vi ber om en skriftlig redegjørelse for tiltak og oppfølging av påpekte avvik og anmerkninger innen **01.10.2012**.

Dersom et avvik ikke kan lukkes eller et tiltak ikke kan avsluttes innen fristen, må det utarbeides en plan for videre framdrift.

Klageadgang

Pålegget om er gitt med hjemmel i forurensningsloven § 7. Avgjørelsen kan påklages til Klima- og forurensningsdirektoratet innen tre uker etter at rapporten er mottatt. Klagen bør være skriftlig, begrunnet, og skal sendes via Fylkesmannen i Hedmark.

4. Gebyr for revisjonen

Trysil kommune er ved denne revisjonen plassert i gebyrsats 3 (jf. Fylkesmannens varselbrev datert 16.12.2011). Dette betyr at dere skal betale *kr. 79 100* i gebyr for den gjennomførte revisjonen. Faktura med innbetalingsblankett vil bli oversendt fra Klima- og forurensningsdirektoratet (Klif).

Vedtaket om gebyr er hjemlet i forurensningsforskriftens § 39-8 om gebyr for revisjon (flerdagstilsyn). Gebyrets størrelse kan eventuelt klages inn til Klima- og forurensningsdirektoratet (jf. forvaltningsloven § 28). Klagefristen er tre uker fra rapporten er mottatt. Klagen bør være skriftlig, begrunnet, og skal sendes via Fylkesmannen i Hedmark.

Fylkesmannen viser for øvrig til forurensningsforskriftens kapittel 39 om innkreving av gebyr til statskassen.

5. Offentlighet i forvaltningen

Denne rapporten vil være tilgjengelig for offentligheten via Fylkesmannens postjournal og på www.norskeutslipp.no (jf. offentleglova).

6. Avvik

Vi fant følgende avvik under revisjonen:

Avvik 1:

Kommunens målprosesser (fastsettelse og evaluering av delmål) er mangelfulle

Avvik fra:

Forskrift om systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheter (Internkontrollforskriften), § 5, andre ledd, pkt. 4.

Kommentarer:

”Virksomheten skal fastsette mål for helse, miljø og sikkerhet”. Det bør fastsettes både overordnede mål og konkrete delmål. Måloppnåelsen bør evalueres.

Kommunen har overordnede mål i IK-håndboka (hovedbok). Delmål på teknisk drift og avdeling Vann og avløp er hovedsakelig rettet mot tjenesteyting og helse/arbeidsmiljø. Delmål for ytre miljø (forurensning, avfall, støy, lukt etc) for kommunens virksomhet er ikke nedfelt i internkontrollen.

Det er satt relevante mål for driften av avløpsanleggene i Hovedplan vann og avløp, bl.a til tilknytning, driftsregularitet, inn- og utlekking, renseresultater og vannkvalitet. Målene er ikke forankret i internkontrollen og blir ikke evaluert som en del av denne. Kommunen mangler delvis data- eller kunnskapsgrunnlag for å kunne måle f.eks inn- og utlekking på ledningsnett med tilstrekkelig nøyaktighet, noe det arbeides aktivt med ved å installere sonemålere på vannforsyningsnett.

Avvik 2:

Risikovurderinger for ytre miljø er ikke gjennomført

Avvik fra:

Forskrift om systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheter (Internkontrollforskriften), § 5, andre ledd, pkt. 6.

Kommentarer:

”Virksomheten skal kartlegge farer og problemer og på denne bakgrunn vurdere risiko, samt utarbeide tilhørende planer og tiltak for å redusere risikoforholdene”.

Avdeling Vann og Avløp har foretatt en områdevis ROS-analyse, basert på 3-delt gradering av sannsynlighet og konsekvens. Vurderingene er hovedsakelig avgrenset til arbeidsmiljø og helserelaterte faktorer. Ytre miljø er ikke vurdert. De områdevis analysene er ikke sammenstilt i en helhetlig sammenheng eller oversikt. Det er ikke utarbeidet noen handlingsplan på grunnlag av analysene, og følgelig er heller ikke gjennomføringen av noen slik tiltaksplan rapportert eller evaluert.

Avvik 3:

Systematiske gjennomgang av internkontrollen (intern revisjon) er ikke gjennomført ved teknisk drift

Avvik fra:

Forskrift om systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheter (Internkontrollforskriften), § 5, andre ledd, pkt. 8.

Kommentarer:

”Virksomheten skal foreta systematisk overvåking og gjennomgang av internkontrollen for å sikre at den fungerer som forutsatt”.

Det er ikke gjennomført systematisk gjennomgang eller intern revisjon for å verifisere om internkontrollen er dekkende for aktivitetene og fungerer etter hensikten. Ansvar for gjennomføring av systematisk gjennomgang på virksomhetsnivå er tillagt virksomheten, og ansvar for gjennomføring på avdelingsnivå er tillagt den enkelte avdeling. Det har ikke vært etterspurt fra overordnet nivå hvorvidt slik gjennomgang har blitt foretatt.

I følge Internkontroll for Teknisk drift, perm A, kap. 14.2 skal systematisk gjennomgang av internkontrollen foretas årlig.

Avvik 4:

Internkontrollhåndbøkene (prosedyrene) ved teknisk drift er ikke oppdatert

Avvik fra:

Forskrift om systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheter (Internkontrollforskriften), §§ 4 og 5, andre ledd, pkt. 8.

Kommentarer:

I IK-håndboka (hovedbok) er alle prosedyrer datert 28.02.2007, og angitt ”rettet noe” 01.12.2011. I Internkontroll for Teknisk drift, perm A er prosedyrene datert 07.02.2007 eller 23.04.2007. I Internkontroll – Teknisk drift, perm C – Operativ del, Vann og avløp er prosedyrene datert 22.06.2006 eller 05.11.2009.

Perm C er f.eks ikke oppdatert med anleggsbeskrivelse, henvisning til utslippstillatelse eller driftsrutiner for nye Innbygda RA på Mosanden.

Perm C har ikke angitt ansvar for gjennomføring/utførelse av prosedyrene, jf. perm A, pkt 7.2.

Beskrivelsene i enkelte prosedyrer samsvarer ikke med reell utførelse og praksis.

I følge IK Teknisk drift perm A, pkt. 7.2 skal evaluering/revisjon av prosedyrer skje i forbindelse med systematisk gjennomgang, dvs. årlig.

7. Anmerkninger

Følgende forhold ble anmerket under revisjonen:

Anmerkning 1

Rutiner for avviksbehandling kan forbedres

Kommentarer:

Avviksbehandlingen er i hovedsak tilfredsstillende. Det uttrykkes god forståelse for å registrere avvik. Personalet på ulike nivåer i organisasjonen er relativt samstemte om hvilke typer hendelser som bør registreres og behandles i det ordinære avvikssystemet.

For enkelte typer hendelser kan avviksrutinene forbedres eller tydeliggjøres:

- Alle driftsrelaterte hendelser og utførte tiltak blir registrert i driftskontrollsystemet Gemini. Utslipp over en angitt størrelse skal avviksbehandles. Andre hendelser blir ikke systematisert, selv om de gjentar seg hyppig. Dette begrenser muligheten til å utarbeide oversikt og statistikk over forekomsten av ulike typer hendelser, f. eks på avløpsnett.
- Mottatte publikumsklager blir saksbehandlet på ordinær måte, men hendelsene blir ikke systematisk registrert eller avviksbehandlet.
- Det er generelt lite fokus på behandling av nesten-uhell. Analyser og tiltak mot tilløp til slike hendelser kan forebygge alvorligere hendelser på senere tidspunkt.
- Avvik fra utførelsen av egne prosedyrer blir i hovedsak ikke registrert som avvik.
- Definisjonen av avvik i IK-håndboka (hovedbok) kap. 9 er streng. Mange opplagte avvikssituasjoner og uønskede hendelser vil ikke omfattes av denne definisjonen.

Anmerkning 2

All opplæring blir ikke dokumentert i samsvar med egne prosedyrer

Kommentarer:

Kompetansenivået og opplæringstilbudet blir oppfattet å være tilfredsstillende, men det er ikke utarbeidet noen overbyggende kompetanseplan for teknisk drift. All gjennomført opplæring i HMS blir ikke dokumentert iht. kommunens rutine i IK for tekn. drift, perm A – pkt. 8.5.

Anmerkning 3

Prøvetaking og analyser for nye Innbygda RA er ikke i samsvar med kravene

Kommentarer:

Med bakgrunn i anleggsstørrelsen har nye Innbygda RA, Mosanden krav til et videre prøvetakingsprogram enn det gamle renseanlegget:

- Renseanlegg større enn 10 000 pe skal ta 24 inn- og utløpsprøver tot-P, BOF₅ og KOF.
- Renseanlegg større enn 20 000 pe skal ta 6 inn- og utløpsprøver av tungmetaller opplistet i forurensningsforskriften kap. 11, vedlegg 2, pkt. d, tabell 2.1.1.

Det nye prøvetakingsprogrammet er ikke iverksatt.

Anmerkning 4

Drifts- og vedlikeholdsrutinene for avløpsanleggene er ikke ferdig utarbeidet og kan forbedres

Kommentarer:

- Bruk av hydrauliske måledata på avløpsnett (omregnet fra gangtid på pumper) kan brukes mer bevisst for raskt å avdekke evt. lekkasjer. Spesielt viktig er det raskt å kunne oppdage lekkasjer eller ledningsbrudd på overføringsledning over Trysilva.
- Analyser og målinger av styrende driftparametre (egenkontroll) er foreløpig ikke nedfelt i et fast program.
- Det er satt opp egen spyleplan for ledninger hvor det er registrert slikt behov. Spyleplanen er under innkjøring. Kvittering for utført spyling (utføres av privat firma) gjennomføres ikke konsekvent. Avvik fra spyleplanen blir ikke fortløpende rapportert eller avviksbehandlet.
- Måling av viderepumpet mengde i pumpestasjoner er basert på kapasitetsmålinger av pumpene. Pumpekapasiteten blir ikke regelmessig kontrollert.
- Prøvetaking ved Innbygda og Fageråsen er ikke akkreditert iht. forurensningsforskriften § 14-11 (skal utføres av Driftsassistansen). Tilrettelegging av prøvetakingspunkter er tatt hensyn til ved planlegging og bygging av Innbygda RA. Dekanteringsvann fra septikmottak tilføres innløpssump og kan teoretisk påvirke innløpsprøvene. Sugehøyde til prøvetaker er relativt høy, spesielt ved utløp. Det må vurderes om dette kan påvirke prøveuttaket, dersom det er partikler i prøven.
- Det er ikke utarbeidet prosedyre for håndtering og disponering av slam som har for høyt tungmetallinnhold til å kunne brukes i jordbruk eller på grøntarealer. Kommunen har riktignok ikke registrert så høye analyseverdier i senere tid.

8. Andre forhold

Kommunens internkontroll er nivådelt i kommuneorganisasjonens 3 nivåer, med:

- en overordnet håndbok for hele kommunens aktiviteter, ”Internkontroll Helse Miljø Sikkerhet (IK-håndboka) – Hovedbok”
- en håndbok for virksomhetsnivå Teknisk drift, ”Internkontroll Teknisk drift, Perm A – Generell del + Perm B – Operativ del, administrativ”
- en håndbok for avdeling Vann og avløp, ”Internkontroll Teknisk drift, perm C – Vann og avløp”.

Nye Innbygda renseanlegg, Mosanden ble satt i drift høsten 2010. Samtidig ble gamle Innbygda renseanlegg lagt ned. Det nye anlegget har vært under innkjøring i 2011. Rensekravene for 2011 er ikke overholdt. Dette blir fulgt opp særskilt og er ikke påpekt i rapporten. Anlegget hadde spesielt dårlige renseverdier første halvår 2011. Det skyldtes primært at biotrinnet ble kjørt som aktiv slam-anlegg, noe som ikke fungerte tilfredsstillende. Bioreaktoren ble deretter fylt med plastsylindere og driftet etter Kaldnes-metoden (KMT-reaktor). Renseresultatene har etter det vært bedre.

Fageråsen renseanlegg skal nedlegges før 2025. Anlegget har ikke hatt spesiell fokus under revisjonen.

Kommunens hovedplan vann og avløp, hovedrapport datert 03.03.2009 er gjennomgått.

Kommunen synes å ha et akseptabelt ambisjonsnivå for fornyelse av ledningsnett. Utskifting av gamle fellesledninger prioriteres. Kommunen har tidligere rapportert en fornyelsestakt på ca. 50 år. Det er gitt omfattende pålegg om utbedring av private stikkledninger til hytteiere i Fageråsen, der det er mye innlekking av fremmedvann.

9. Gjennomføring

Revisjonen omfattet følgende aktiviteter:

Formøte 10.01.2012.

Forberedende møte for planlegging av kontrollen.

Åpningsmøte 01.02.2012.

Informasjon om gjennomføring av kontrollen.

Samtaler og verifikasjoner 01.-02.02.2012.

6 personer deltok i samtaler med Fylkesmannen. Det ble foretatt befarings ved Innbygda renseanlegg, Mosanden.

Sluttmøte 07.02.2012.

Oppsummering med presentasjon av resultatene i form av avvik og anmerkninger.

Deltagere ved revisjonen:

Følgende personer fra Trysil kommune har deltatt på formøte/åpningsmøte, samtaler og sluttmøte:

Navn	Funksjon/stilling	Formøte	Åpningsmøte	Samtale	Sluttmøte
Kristian Trengereid	Rådmann		x	x	x
Hans Martin Aas	Virksomhetsleder, Tekn. drift	x	x	x	x
Kinga Adam	Avd. ing., Vann og avløp	x	x	x	x
Trond Nerby	Prosjektleder	x	x	x	x
Terje Smestad	Formann/driftsoperatør	x	x	x	x
Øivind Storbæk	Driftsoperatør		x	x	

Fylkesmannen revisjonsgruppe:

Steinar Østlie, revisjonsleder

Anne-Mette Nordbak, revisor

Monica Bernhardsen, revisor

10. Dokumentunderlag

Dokumentunderlaget for kontrollen var:

- Lov om vern mot forurensninger og om avfall (forurensningsloven).
- Forskrift om systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheter (internkontrollforskriften)
- Forskrift om begrensnng av forurensning (forurensningsforskriften).
- Forskrift om gjenvinning og behandling av avfall (avfallsforskriften).
- Korrespondanse mellom kommunen og Fylkesmannen
- Kommunens egen dokumentasjon knyttet til den daglige driften og til forhold av betydning for helse, miljø og sikkerhet
- Utslippstillatelse fra Fylkesmannen i Hedmark, datert 09.01.2009